

המלך עם המלכה נור (1981)
— אלא מדינאי חכם ועתיר-נסיון

אלא באה רק כדי לאפשר לבית הלבן לשכנע את הקונגרס האמריקאי למכור נשק לירדן.

אכן, הצעת חוסיין נתפרה במתכוון כך שתספק את כל הדרישות שהציגו האמריקאים עד כה לניהול משאומתן עם אש"ף או עם מישלחת ירדנית אש"ףית: הכרה בזכות קיומה של ישראל, הכרה בהחלטות 242 ו-338, התנגדות לטרור. רבנים אלה יקלו על ירדן לקבל נשק אמריקאי, ואין ספק שהמלך חשב גם על כך. או מה? מגוחך הוא להניח כי הצעה היסטורית כה מרחיקת-לכת נולדה רק בגלל עיסקת-נשק כלשהי — מה גם שאין לירדן שום בעיה לקבל נשק מבריטניה ומצרפת (שלא לדבר על ברית-המועצות).

אולם הנשק האחרון נגר יוזמת-חוסיין הוא ישן וחלוד: ישראל לא תנהל משאומתן עם "אירגון המחבלים", המלך מתעקש לשתף את אש"ף, לכן איראן לא תנהל משאומתן עם המלך.

(מילכוד מלא: אם המלך מדבר שלא על דעת ערפאת — אין ערך לדבריו, ואפשר להתעלם מהם. אם הוא מדבר על דעת ערפאת, הרי אסור להתייחס אליהם כחיוב, ויש לדחותם על הסף.)

האמריקאים העמידו פנים כאילו אינם מבינים שמנוי וגמור עם פרס לטרפ את היוזמה. אם אינם מבינים טמים, הרי נועדו דיבריה-השבה ה-אמריקאיים לפרס לרחוק אותו בכיוון של הסכמה — או שמנוי וגמור עם האמריקאים עצמם להתייך את היוזמה באיבה, ולהסתפק בעיסקת-נשק גדולה עם ירדן, שתזרים כסף למשק ה-אמריקאי.

● המיבחן של פרס

מיבחן לכוונות פרס היה פשוט בתכלית.

אילו היה פרס נענה ליוזמת חוסיין ערפאת, היתה הממשלה מתפרקת. מכיוון שאין סיכוי לממשלה צרה עם הרתיים, ואי-אפשר על רק"ח בנסיבות אלה, פירוש הדבר בחירות חדשות.

אילו רצה פרס להסתכן בבחירות חדשות על סמך יוזמת-חוסיין, היה צריך להת-ייחס מן השניה הראשונה אל הצעת-חוסיין כפי שבגין בתי-ייחס ליוזמת-סאדאת: בדת-להבות דרמטיות, כאל פתיחת ימייה-המשיח. כי רק כד היה יכול

חוסיין מתחבק עם ערפאת צורך לטווח ארוך

המלך חוסיין (1959)

לא עוד נער שעשועים של העולם הערבי —

דוית המקובל: ברברי חוסיין אין חדש.

דחה אוטומטית זו הקיפה את כל גווני הליכוד, התחיה, גושי-אומנים, שלא לדבר על המפלגה הנאצית. לכו"ם היה כרוך לחלוטין: פתיחת משא-ומתן עם חוסיין פותחת את הפתח להכרעה על עתיד השטחים הכבושים והחוזרים לערבים. מכיוון שהימין מעדיף את ארץ-ישראל השלמה על כל שלום, היתה הרחיה האוטומטית, על הסף, הגיונית בהחלט.

רק"ח מתחב ביקורת על הנאום, וגם זה היה הגיוני. רק"ח היא סוכנת המדיניות הסובייטית. המלך אומנם הזכיר את רעיון הוועידה הבינלאומית, המקובל על הסובייטים. הוא גם שילב את רעיון המשאומתן הישיר עם רעיון הוועידה — שילוב המקובל עתה על מוסקווה. אך יוזמת חוסיין-ערפאת נר-גדת את האינטרסים של סוריה, שהיא בעלת-הברית העיקרית של מוסקווה במרחב, ומכאן עמדת רק"ח. מעולם נגר המייצג רק"ח בצורה כה ברורה נגד ההנהגה הלגיטימית של אש"ף, מתוך תמיכה בסוריה.

מתוחכמת ביותר היתה עמדת המ-ערך. שיעמוק פרס התגלה במיטבו: הוא ערם על חוסיין תישבחות סתרות-תוכן (החון השלום, "גאום מבריק") והוכיח כהן את התיקשות המקומית והזרה. אך הוא לא קיבל את ההצעה של חוסיין, ולא הציע לממשלה להיענות לה. כפי שנענה בשעתו בגין ליוזמת סאדאת.

כאשר ניגש סאדאת ליוזמתו, מיהר בגין לשגר את משה ריין למארוקו, לפגישה עם איש-אמונו של הנשיא המצרי. בפגישה סודית זו נקבע מראש היעד הסופי של היוזמה: החזרת כל סיני תמורת שלום. אחר-כך הודיע בגין על היענותו ללא-הסתייגות ליוזמת סאדאת, והמנהיג המצרי בא ארצה.

ואילו התשובה של פרס לחוסיין היתה מטר של תישבחות ללא היענות מעשית, תשובה של "כן, אבל..." כאשר האבל פירושו "לא".

אלה הם טכסיסים קלאסיים של מפא"י, מימי דויד בנגוריון ומשה שרת, שהצליחו להחניק באיבן את כל יוזמות-השלום שבאו אז מן הצד הער-בי, ולהציג בו זמנית את ישראל כמי-דינה שוחרת-שלום מול עולם ערבי שוחרר-מלחמה. בעיני פרס, ה"תדמית" היא העיקר.

ממנגנון-ההעמולה של ראש-הממשלה נשפך זרם אדיר של דיברי פרשנות, שבאו להמעיט ביוזמת חוסיין ולרוקנה מתוכן. למשל: ההצעה כלל אינה רצינית,

ישיר עם ישראל, בחסות מתאימה, תוך ציון כי החסות המתאימה, לדעתו, היא ועידה בינלאומית. אך הדבר לא הובא כתנאי בל-יעבור.

ציון החלטת-החלוקה בא הזכיר כי הא"ם החליט להקים בארץ מדינה יהודית (ישראל) ומדינה ערבית (פלסטינית). בדרך זו הוכנס לנאום רעיון המדינה הפלסטינית, שתקום לצד ישראל.

איכור הסכם חוסיין-ערפאת בא לקבוע כי המדינה הפלסטינית הוות תהיה קשורה עם ירדן כברית קוני-פרטיבית, בהסכמה הרדית.

המלך לא השאיר כל ספק לגבי הכרתו באש"ף ככ-נציג הלגיטימי של העם הפלסטיני. כי נאום הוא על דעת אש"ף, ומובן כי הצעתו לוועידה בינ-לאומית, בהשתתפות כל הצדדים המ-עוניינים" כוללת את הדרישה לשתוף אש"ף בצד במשאומתן.

אם היה למישור ספק בכך, הרי יכול היה לראות את הדברים כמו עיניו. הטלוויזיה הירדנית, ששידרה את הנאום במלואו, הראתה לא רק את הנשיא המצרי חוסני מובארק, שהקשיב לנאום וחייב את המלך עם סימו, אלא גם את נציג אש"ף, וזהרי לכיב טרוי, שניגש אל המלך וכירך אותו פומבית, לעיני כל.

כך עומדת לפני ישראל הצי-עה שלמה ומגובשת, שכל מי-לה בה נשקלה היטב.

כפי שאמר השוכן עיתונאי ישר-אלי: אילו הושמע נאום כזה לפני עשר שנים, היו המוני ישראל יוצאים ורוק-דים ברחובות, כפי שרקו ב-29 בנו-במבר 1947.

פסוק זה כלל אמת עמוקה יותר אף מכפי שאותו עיתונאי העלה על דעתו. כי לא זה בלבד שהמזמי ישראל לא רקקו ה-ש"בוע ברחובות, אלא שממשלת-ישראל דחתה בזעם את איכור החלטת-הא"ם מ-29 בנובמבר 1947, שגרמה בשעתו להתפרצות ה-התלהבות ההמונית.

● מהתחיה עד רק"ח

תגובות על נאום זה היו כסגיונות שונים, אך התגובה חזית רחבה של שלילה — מן התחיה ועד רק"ח, ובעיקר מן הליכוד עד המערך.

הימין דחה את דיברי חוסיין מכל וכל. בזעם שגבל בפאני-קה, שרהחוקי יצחק שמיר השמיע תוך דקות הודעה ממר-ששת מאזי כמזה, בנוסח הילי-

עוריקומתו הפוליטית של ה-מלך נמוד-הקומה, ואין עוד איש במרחב המזלזל בו.

הוא הבין כי רק השלום יכול לשמור על קיום ממלכתו. ולמנוע התקפה ישראלית עליה — סכנה שהיא בעיניו מחשית ובלתי-נמנעת בהיעדר שלום. הוא בטוח כי לא יוכל להתקדם לקראת שלום אלא תוך שיתוף-פעולה הרוק עם אש"ף המתון, בהנהגת ערפאת — ועל רקע זה נוצרה הברית, שהיא הרבה יותר עמוקה ואמיצה מכפי שנרמה לפרס ולעמיתיו, אחויה-האשליית. המלך דוגל כקוני-פרוציה ירדנית-פלסטינית מפני ש-אינו רוצה לעמוד בראש ממלכה אשר יותר משלושה רבעים מתושביה הם פלסטינים, שיראו בו שילטון זר.

המלך גם אינו מאמין כי אפשר להשיג שלום בלי שיתוף ברית-המוע-צות, ומכאן רצונו לשתף את מוסקווה בתהליך.

כל זה מעיד על תבונה ומבט רחוק של אדם שהתבגר, שגדל והתחכם בשנים ארוכות ורבות-תהפוכות של שילטון ואחריות, שגם אדם בישראל אינו יכול להשתוות לו מבחינת הנסיון.

● אזהרה מקפיה-אדם

כל התבטאויותיו בחודשים האחרונים כלל המלך אזהרה מקפיה-אדם: שאם לא תנוצל ה-הזדמנות הנוכחית — כאשר בראש אש"ף ורוב מדינות-ערב עומדים מנהיגים מתונים — יגרפו האסון את כל המרחב, ובסופו של דבר את העולם כולו.

הוא לא התכוון רק לסכנה הקרובה: שבהיעדר הישגים כלשהם למדיניות-השלום של ערפאת, ישתלטו על ה-פלסטינים אנשים הרבה יותר קי-עוניים, שיקבלו את מרות סוריה, דבר שיביא לחידוש המלחמה בין ישראל והעולם הערבי כולו.

לעני המלך עומדת סכנה תמורה עוד הרבה יותר: שבהיעדר פיתרון לבעיות הבערות של העולם הערבי ברד של שלום, תשתלט המהפכה האיסלאמית, נוסח חומייני, על כל המדינות הערביות והפלסטינים והכר-לילה עידן ההירבבות, המשאומתן והפשרה, ויתחיל עידן המלחמה, שלא ייפסק אלא בהשמדה הרדית טוטאלית. השבוע היה נדמה שסיכוי מוחשי זה, המודר שונה מעיני המלך, אינו מטריד איש ב-מדינת-ישראל.

לשכנע את הציבור שקרה דבר כה חשוב ומכריע, שבדאי למענו לפזר את הכנסת ולהעי-ניק רוב למערך.

המערך לא נהג כך כאשר המעיט השבוע בחשיבות היוזמה.

התשובה האמיתית של פרס היתה הפצצת משרדי אש"ף בתוניסיה. המטרה העיקרית שלה היתה למנוע מחוסיין להמשיך ביוזמתו, המבוססת כולה על השותפות בין ירדן ואש"ף של ערפאת. היא באה להקצין את עמדות אש"ף ולמנוע גם מערפאת להמשיך ביוזמה זאת בשותפות עם חוסיין.

המסקנה: פרס אינו מתכוון לסרק את הממשלה בגלל נושא זה. האלטרנטיבה היחידה היא לחבל ביוזמה ולהרגה, כפי שתובע הליכוד.

● כושר הישרדות

גיבור האמיתי של השבוע היה חוסיין עבר ררך ארוכה, מאז היה מבורד בעולם הערבי ונחשב בעיני כל כסוכן "אמפריאליסטי" וכמשתף-פעו-לה עם "הציונים", כנער-שעשועים מפונק ואפסי, כרווד-נישים, ובלשון הישראליים — "חוסין הקטן".

במשך הזמן, כחוסין זכה חוסיין בהערכה הולכת וגוברת, ב-עיקר בגלל כושר-הישרדות האגרדי שלו.

מסיכו נפלו מישטרים וניספו מנהיגים. כילד קטן ראה כמו עיניו כיצד סבו, עבדאללה המלך, נרצח על מדרגות מיסגד אל-אקצה בירושלים. בדרודו, פייצל מלך עיראק, נרצח גם הוא. בסוריה ובעיראק השתנו ה-מישטרים כמה פעמים. גמאל עבד-אל-נאצר, שניהל נגרו במשך שנים הסתה פרועה, מת. סאדאת, שגינה אותו מפני שלא קיבל את תכתיב קמפ-דייוויד (אחרי שאיש לא התייעץ עימו), נרצח. מלכי סעודיה התחלפו כמה פעמים.

כמו חסן מלך מארוקו, הנושא כמורה תואר של "שריף" (צאצא ישיר של הנביא מוחמד), הוא החזיק מעמד בצוק העתים. כאשר גברה הנוכחות הצבאית הפלסטינית בארצו, והחלה מאיימת על שילטונו, ערך את הטבח של "ספטמבר השחור". בניגוד ל-מצופה, הוא החזיק מעמד — לא מעט תודות להתערבות הישראלית, שמנעה את פלישת הסורים לירדן. בשנים האחרונות גדל שיי-